

ג' בכסלו תשע"ח
21 בנובמבר 2017

דיון בעניין גבייה של היטל העבודה למבקשי מקלט בעלי אישור שהייה זמני

עו"ד שירה קאהן

רקע:

בע"א 4946/16 סעד נ' פקיד שומה אשקלון (12.9.2017) נקבע כי על המעסיקים למלא את חובתם ולשלם היטל עובדים זרים בגין העסקת מסתננים. עם זאת השופטים מתחו ביקורת בנוגע להליך אי הגביה המתמשך אשר הביא לכך שהגביה הנוכחית תהיה בסכומים גבוהים, וצינו כי על רשות המיסים לשקול התחשבות בהטלת קנסות וריביות במסגרת הליך הגבייה. בהתאם להמלצות אלו פרסמה רשות המיסים ביום 5.11.2017 מתווה הקלות לבעלי חוב בגין העסקת מסתננים. על פי עיקרי המתווה¹ חייבים אשר יסדירו את חובם עד ליום 31.8.2018, יתחייבו לדווח את ההיטל מכאן ולהבא יזכו להקלות הבאות:

1. ביטל מלוא הקנסות
2. ביטול 50% מהריבית שנצברה
3. פריסת החוב ל-36 תשלומים שווים בתוספת הפרשי הצמדה וריבית לתקופת הפריסה.

נציגי המעסיקים שעמדתם נדחתה בבית המשפט מבקשים להציג את ההיטל כהיטל רטרואקטיבי. לדבריהם המכה הכבדה שיספגו במידה וידרשו לשלם את ההיטל תביא לקריסה של עסקים רבים ופגיעה מהותית באחרים. כמו כן נשמעה הטענה כי תעסוקת המסתננים בעבודות הספציפיות בהן הם מועסקים אינה מהווה פגיעה בשוק הישראלי לאור העובדה שישראלים לא מוכנים לעבוד בעבודות מסוג זה, ולכן תכליתו המרכזית של היטל עובדים זרים, שהינו שמירה על שוק עובדים ישראלים בשוק העבודה הישראלי, אינה רלוונטית במקרה זה. על רקע זה מתקיים הדיון הנוכחי בועדת הכספים של הכנסת.

אנו סבורים שלא מדובר בגביה רטרואקטיבית של היטל וכי ישנם טעמים כבדי משקל כנגד הקלות בתשלום ההיטל.
לאור זאת, לטעמנו, אין מקום להקל על המעסיקים מעבר להסדר שנקבע בידי רשות המיסים.

והכל מהטעמים שיפורטו להלן:

1. **טענות בגין הפגיעה בשל גביה "רטרואקטיבית"** - אין כל מקום לקבל טענות בגין גביה "רטרואקטיבית" בשל הפגיעה האנושה בעסקים הקטנים לאור הגביה של החוב שהצטבר, כאשר כבר בשנת 2011 הוצאה הבהרה של רשות המיסים בנוגע לתחולתו של היטל עובדים זרים עם על עובדים שהינם מסתננים או מבקשי מקלט.² בחירתם של מעסיקים שלא לשלם היטל אינה צריכה להיזקף לזכותם, מה עוד שהיא פוגעת באותם מעסיקים אשר מילאו את פקודות החוק בזמנו. אי ציות להיטל בעבר ייצר תחרות שאינה הוגנת מול בעלי עסקים אשר מילאו את החוק כלשונו.

¹ להודעת רשות המיסים - https://taxes.gov.il/About/SpokesmanAnnouncements/Pages/Ann_051117_2.aspx

² ראו "לוח עזר לחישוב מס הכנסה שנתי לשנת המס" 2011 עמ 3 סעיף 5 -

<https://taxes.gov.il/incometax/documents/hanhayotmaasikim/maasikim201111.pdf>

יתר על כן, קבלה של טענות מסוג זה ללא דרישת נשיאה באחריות פותחת פתח להמשך התעלמות מהוראות החוק והיא בעלת השלכות רוחב גם כלפי חוקים אחרים. חייבים ישתמשו מתוך תקווה והסתמכות כי התעלמות זו תשתלם בעתיד, תוך ידיעה כי אין כל הפסד העומד מנגד לרווח. יש לייצר תמריץ לציות לחוק והפנמה כי דחיית תשלום והשתמטות נושאים סיכון בצידם.

2. **רציונל תעסוקה ישראלית- כפי שנקבע בפסק הדין הרציונל** העומד מאחורי היטל עובדים זרים, הכרחי ויש להגן על קיומו. אין סיבה להחריג תעסוקה של מסתננים מבקשי מקלט מהיטל עובדים זרים, במיוחד לנוכח עמדת מדינת ישראל הרואה במרבית אוכלוסייה זו מהגרי עבודה. ביטול ההיטל ביחס למסתננים יפגע בתכלית ההיטל מבחינת תעסוקת ישראלים, ויצור תיעדוף משמעותי להעסקת מסתננים גם על פני עובדים זרים. תיעדוף זה מחריף את סכנת ההשתקעות של אוכלוסיית המסתננים בישראל על בסיס כדאיות כלכלית, במיוחד לאור העובדה כי שהותם של עובדים זרים הינה מוגבלת בזמן, ואילו שהותם של מסתננים- נכון לעת הזאת- אינה מוגבלת וזאת בניגוד למדיניות הממשלתית כלפי המסתננים.

3. **אינטרסים כלכליים פרטיים אל מול מדיניות ההגירה של ישראל** - טיעוניהם של בעלי העסקים שמבקשים להגן על האינטרסים שלהם עולים בכל ניסיון התמודדות של המדינה עם סוגיית ההסתננות. כך לדוגמא, גם בעתירה כנגד חוק הפיקדון לקחו חלק ארגון המסעדות בישראל, בטענה כי החוק יפגע אנושות בענף המסעדות. חשוב לזכור כי השוק הישראלי התקיים שנים רבות ללא אוכלוסיית המסתננים, וחשוב לנטרל כל אלמנט שיצור תלות באוכלוסייה זו, כאשר המדינה מבקשת להרחיקם על פי מדיניותה.

4. **תחליפיות בשוק העבודה**- בניגוד לטענותיהם של בעלי העסקים, מחקרים של משרד הרווחה ושל בנק ישראל מעידים כי כניסתם לשוק העבודה של עובדים זרים אכן פוגעת בתעסוקת הישראלים בשוק העבודה, כאשר הפגיעה הינה בעיקר בקרב אזרחי ישראל מקרב האוכלוסיות החלשות ונטולות ההשכלה³. השלכות נוספות של פגיעה זו הינן עלויות תקציביות משמעותיות (דמי אבטלה, הבטחת הכנסה, אובדן הכנסות ממסים) וחברתיות (גידול באי השוויון).

נתונים של הלמ"ס בנוגע לתעסוקה של עובדים זרים בשירותי אירוח ואוכל מראים כי חל גידול במספר העובדים זרים המועסקים בענפים אלו בין השנים 2011 ועד שנת 2016⁴. לא ניתן להסיק מנתונים אלו אם הגידול הינו תולדה של התרחבות ענפי האירוח והאוכל- אשר מעידים לכאורה כי המצב אינו בכי רע כמו שטוענים המסעדינים, או שמא גידול זה מהווה תולדה של דחיקת עובדים ישראל משוק זה- דבר המעיד על חשיבותו של המשך גביית ההיטל.

³ <http://employment.molsa.gov.il/Research/Documents/knisatzarim.pdf>

⁴ http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/templ_shnaton.html?num_tab=st12_39x&CYear=2017